

Marieke, Ede en 7 jonge zwaluwen

Olie op MDF paneel - H 240cm B 192cm D 76cm - 2018

Marieke had me een fotootje ge-appt van hoe ze Ede leert boogschieten. De pijl op de foto had een dikke rubberen dop. Het hele beeld bracht een heel simpel maar effectief ontwikkelingsmechanisme tot uitdrukking, namelijk een volwassene die samen met een kind een activiteit uitvoert op zo'n wijze dat het erop lijkt dat het kind het zelf doet, terwijl de handeling eigenlijk helemaal door de volwassene wordt geleid. Precies hetzelfde principe zien we trouwens op het schilderij *Marjan leert Jitse lopen* (pagina 33). Het mooie is dat Marieke hier in haar houding een soort brug tot uitdrukking brengt. Laten we even fantaseren en zeggen dat dit de brug is tussen een vaardigheid — boogschieten — die er bij Ede nog niet is maar die wel kan komen als ze het eerst samen doen (zoiets heet, technisch, trouwens ook overbruggen of bridging). Bij het tekenen werd de pijl vanzelf een soort tak, en de blaadjes die er het beste bij pasten, vond ik, waren die van de vlierstruik.

De vlier wordt al sinds mensenheugenis beschouwd als een geneeskrachtige plant, de vliersiroop tegen de hoest van onze opa's en oma's. Als struik naast het huis geplant zorgt de vlier voor bescherming en bevordering van de vruchtbaarheid der bewoners.

Maar volgens een Keltische overlevering leverde de vlier ook het hout voor de toverstokjes van magiërs en heksen. Op die uit de pijl voortspruitende vliertak zaten zeven jonge zwaluwen, maar eentje is gevallen en ligt op de grond met een gebroken vleugel, kijkend naar de toeschouwer. De symboliek is dermate oppervlakkig dat het alweer diepzinnig lijkt te worden.

Voor de kleurstelling is een soort overweldigend rood gebruikt dat is opgebouwd uit een groot aantal half-transparante lagen. Ingebed in het rood staan de figuren — mensen en zwaluwen — in hoofdzakelijk blauw. Dan zijn er twee contrastaccenten, het groen van de blaadjes en het oranjegeel rondom het gevallen vogeltje.

Ede kijkt in de richting van de pijl

Het Vedder-Kook retabel

Olie op eiken panelen - H 270cm B 185cm D 102m - 2004

Dit schilderij is er één in een reeks waarin de middeleeuwse retabelvorm als basis is gebruikt (zoals het *Breeuwsma-Adema retabel* op pagina 40). Een retabel is een groot paneelschilderij dat in gotische kerken meestal achter het altaar stond opgesteld. De schilders uit de vroege Italiaanse Renaissance hebben prachtige retabelschilderingen achtergelaten, waarbij goud vaak als achtergrond werd gebruikt.

Veel retabelschilderijen bestaan uit een centrale afbeelding, bijvoorbeeld een belangrijke scène uit een heiligenleven. Links en rechts van het centrale paneel werden dan ondergeschikte scènes afgebeeld, heel vaak ook met daarin portretten van de schenkers van het retabel die, om het verschil in belang met de heilige duidelijk aan te geven, kleiner werden afgebeeld.

In dit schilderij staat de familie Vedder centraal. Het middenpaneel stelt de oudste dochter Irida voor, die haar zusje Ika op de rug draagt. Het tafereel doet een beetje denken aan "He ain't heavy, he's my brother..." (maar dan met haar zus). Links staat de "schenker" (van de kinderen), Hetty Kook, en rechts de "schenker", Paul Vedder, met op de voorgrond hun zoon Tirso.

De panelen zijn gemaakt van dunne eiken plankjes gezaagd uit een boom die ergens in de streek rond Westervelde heeft gestaan. De plankjes zijn vervolgens tegen elkaar gelijmd en gladgeschuurd. Het hout van de lijsten is gekleurd door er krijt in te wrijven en het vervolgens te lakken. De kleur van het hout speelt een belangrijke rol als achtergrondkleur voor de schilderijen, waarvan de afbeeldingen gedeeltelijk ook doorlopen op de lijsten. De achtergrond van het middenpaneel is een zogenaamd mille-fleurs patroon, letterlijk betekent het 1000 bloemen, dat heel vaak werd gebruikt in de Franse en Vlaamse wandtapijten in de 15e en 16e eeuw.

Het schilderij is, evenals het *Breeuwsma-Adema retabel*, geschilderd met het paletmes, waarbij de verf in klodders wordt aangebracht. Het mes - een soort kleine spatel - wordt gebruikt om textuur in de verf aan te brengen, wat het decoratieve karakter van de schildering versterkt.

Irida met haarband

Detail van de bloemen-achtergrond

Marjan met hoedje en Redmer met opgeplakte snor

Olie op een planken deur - H 240cm B 90cm D 60cm - 2015

Redmer met pruik en opgeplakte snor, Marjan met groen hoedje

Kerstavond vieren we – we dat zijn Paul, Leen, David, Liesbet en Nathan – sinds jaar en dag met Gerrit, Marjan, Jitse en Redmer.

Kerstavond is ook pakjesavond en iedereen legt pakjes, op naam, voor alle andere leden van het gezelschap onder de kerstboom. Het uitdelen van de pakjes begint al tijdens de maaltijd, en is een uitstekende manier om te pauzeren tussen de soms behoorlijk voedzame gangen.

De traditie schrijft ook voor dat de aanwezigen een zekere inspanning leveren zonder welke zij de giften van de anderen niet in ontvangst mogen nemen (*quid-pro-quo*, zoals bij de wortel in de schoen, voor het paard van Sinterklaas¹). Leen had (dat moet in 2014 zijn geweest) allerlei oude boekjes, brochures en andere mottenballenteksten verzameld, en het was de bedoeling dat iedereen om beurt een tekst zou trekken en deze op overtuigende wijze zou voorlezen, bij voorkeur voorzien van passende kledingattributen. Liesbet had een hele tas met verkleedspullen meegenomen, hoofdzakelijk hoeden, pruiken, snorren en vergelijkbare parafernalia (zoek op wat dat zijn...).

Er zat ook een jurkje bij, en dat is het jurkje dat Marjan hier op dit schilderij draagt. Naast haar staat Redmer, met opgeplakte snor en pruik op het hoofd. Het geheel doet een beetje denken aan een niet tot volle wasdom gekomen *maquerau* (zoek op wat dat is) die, bewust van zijn autoriteit, poseert met het meisje dat onder zijn bescherming valt.

Het schilderij is, laten we zeggen, een ironisch commentaar op de complexiteit van de moeder-zoon relatie (maar men mag er, naar believen, zoals bij alle andere schilderijen, ook iets totaal anders in zien, of niks meer dan wat het voorstelt).

¹ Mijn vader, lang geleden dus, raadde ons kinderen overigens aan een flesje bier in de schoen te leggen, dat was dan voor Piet. En ja hoor, de volgende ochtend was aan het lege flesje te merken dat het Piet – en Klaas – goed had gesmaakt.

Irisa

Olie op ongeschaafde vurenhouten planken - H 330cm B 80cm D 76cm - 2001

Detail van de trui

Dit portret van Irisa Vedder, dochter van Hettie Kook en Paul Vedder is ook een portret van de puberteit, of zo men wil de jonge adolescentie. De handen zijn in de mouwen gestoken, zoals het een echt adolescent meisje betaamt... Daardoor ook kan de kijker zich concentreren op de blik van Irisa, die zich richt op een onbestemd punt.

De lengte van de figuur wordt versterkt door de dimensies van het paneel. De kleurstelling is de bekende drietoon van een enigszins gedempt rood, donkerblauw en geel, met kleine accenten van vurig rood in het zwart en blauw, zoals de haarband die het knotje samenhoudt, of de letters op de trui.

Het schilderij is, net zoals de portretten van Liesbet op pagina's 50 en 51 kenmerkend voor de eerste periode van het Bois d'Amis: de panelen bestaan uit ruw en ongeschaafd hout, geprepareerd met houtlijm en witte latex verf, en er is geschilderd met brede kwasten zonder al te veel vermenging van de streken.

Het meeste van de figuur is donker en daardoor enigszins vormeloos gehouden als een weergave van iets dat zich nog moet ont-wikkelen (of ontwikkelen).

Detail van het naam- en datumpaneel